

kako se vsakdo trudi do skrajnosti, da bi vsaj za silo pravočasno opravil vsa dela.

Gospoda po mestih! Ako se Vam ne zamerim, Vam nasvetujem boljši pripomoček, kako bi se nam kmečkimi ljudem pomagalo. Naj se ne dela samo z raznimi nasveti na papirju, ampak z dejanjem. Glejte! Vaše gospe naj vse kuharice in hišne iz službe odpustijo ter naj za čas vojne ta posel same opravljajo. Nadalje zapovejte, naj se gledališča in kinematografi zaprejo itd. Naženite pohajkovalce na delo!!! Kmečki človek res ne ve včasih kaj začeti, toliko je dela na polju, pri živini, v kuhinji itd. Da, ko bi vedeli poklicani ljudje, kaka potreba delavcev da je pri nekaterih hišah na deželi, bi menda mnogokaj drugega ukrenili. Pomanjkanja delavcev ni mogoče popisati. Pri nekaterih kmetijah je ena sama oseba pri hiši, bodisi sestra, mati ali žena in zraven pa mali otroci. Končno pa rečem: Kdor zaničuje revni naš stan, ta nima al' srca, al' nima možgan!

Bogati usnjarji in kmetove svinjske kože.

Nečavno je prosil kmet z Jelovca pri Kamnici pri vseh mariborskih usnjarjih, da bi mu vdela 2 posušeni svinjski koži. A vsak je rekel, da nima časa za to delo, pač pa da obe koži rad kupi 1 kg po 2 K. Kmet je modroval: „Čemu neki hoče usnjar kože kupiti, če pa nima časa jih vdela? Mari jih bo povodil? Kmalu je zvedel. Pri vratih zadnjega usnjarja sreča namreč ženo, ki je v cajni nesla usnje za par ženskih čevljev. Vpraša jo po ceni in ona mu žalostna pokaže na usnju napisano številko: 12 K 80 h in na podplatih napisano številko 17 K 20 h. In kmet je vedel, zakaj usnjar „nima časa“ za vdelovanje njegovih kož.

Dobro bi pač bilo, če bi se naprosila vlada, da se kmetom v tem oziru pomaga.

Ali je zeleno cepljenje trt brez gumijevih vezi uspešno?

Pred kratkim je nekdo v nekem ljubljanskem dnevniku priporočal, da naj se vinogradniki pri predstoječem zelenem cepljenju trt mesto gumijevih trakov poslužujejo bombaža, češ, da je tako cepljenje tudi uspešno in da je v Dalmaciji sploh običajno.

Kolikor je podpisanemu iz lastnega potovanja po Dalmaciji znano, so Dalmatinci vezali doslej ravnotako kot mi le z gumijevimi trakovi. Če so vsled pomanjkanja tega vezila v zadnjem času segli tudi po bombažu, mu ni znano, a da bi bil uspeh ravnotako dober kakor pri večnji z gumijevimi trakovi, je izključeno!

Zelenega cepljenja sem se učil leta 1892. Takrat smo kot gojenci o. kr. višjega zavoda za vinarstvo in sadjarstvo v Klosterneuburgu cepili nek oddelek slavnoznane poskusnega vinograda „pri črnem križu“ po tedaj novem, Goethejevem načinu, to je, zeleno cepljenje s pomočjo navadne kopolacije, kakor je sedaj povsod običajno. Vezali smo z bombažem, ker gumijevih vezi takrat še ni bilo. Dan je bil solnčen in vetren. Drugi dan smo prišli v vinograd, in glej naše nemilo presenečenje. Večina cepičev je

ležala po tleh in le nekaj jih je prav klaverno viselo na odrezanih vršičkih podlag. Kako se je to zgodilo? Zeleni cepiči so se v solncu in vetru nekoliko usušili, postali so tedaj drobnejši, vez je odnehala in cepiči so odpadali na tla.

Zato lahko smelo trdim, da se z zelenim cepljenjem po Goetheju, kakor je pri nas sploh povsod običajno, ne da brez gumijevih vezi nič doseči!

Ta način zelenega cepljenja, ki ga je prvi priporočal H. Goethe, bivši ravnatelj mariborske vinarške šole, je postal šele od tedaj sloveč in obče navaden, odkar so se pričele rabiti gumijeve vezi.

Gumijevi trakovi so namreč prožni in zato tiščajjo cepič na podlago tudi tedaj, ako se slednji nekoliko usuši. To je ravno velika prednost teh vezi, ki se ne da z nobenim drugim vezilom doseči.

Po Goetheju bi se dalo cepiti v zeleno brez gumija le tedaj, če bi rabili suhe cepiče, namreč cepiče iz lanskih mladik, ki jih je treba v tem slučaju od spomladne režnje spraviti noter do mesca junija tako, da ne odženejo. Vinarski nadzornik Kober je dosegel pred leti z uporabo takih cepičev za zeleno cepljenje prav dober uspeh.

Če pa rabimo zelene cepiče kot navadno, potem bi se znati dalo z bombažem (pavolo) rajšo s podobnimi neelastičnimi vezili doseči nekaj uspeha le pri drugih načinih cepljenja, zlasti pa pri cepljenju po ogrskem načinu. To je podpisani omenil že o priliki, ko je letos spomlad priporočal suho cepljenje trt.

Zeleno cepljenje trt je brez dvoma ogrskega izvora. Že leta 1833 je na Ogrskem izšla knjiga o vinarstvu, ki popisuje zeleno cepljenje trt, običajno v okolici Pečulca (Pecs) na južnem Ogrskem. Da niso takrat poznali še gumijevih vezi, je gotovo.

Ogrski način zelenega cepljenja je cepljenje v središču (precep, razkol). Podlaga se odreže kot po navadi za 6. do 7. listom od zgoraj in sicer kake 4 do 5 cm nad kolenčkom. Nato se jo z ostrim nožem razkole noter do kolenčka. Cepič se prireže tako, kot pri suhem cepljenju v skladi, tedaj po obeh straneh, bližje pod očesom, v obliki zagozde. Nato se zatakne cepič v precep podlage noter do kolenčka in vse se dobro poveže. Ker sedi cepič pri tem načinu cepljenja v nekakih vilicah (v precepu), ne more odpasti, čeprav postane vsled usušenja nekoliko drobnejši.

Zato se tudi bolj zlahka priraste kot pri cepljenju po Goethejevem načinu, to je pri kopolaciji ali združenju.

Ogrski način cepljenja so pozneje izboljšali v obliki sedljanja, oziroma obrnjene sedljanja. Pri prvem se podlaga ne razkolje, temveč se precep izreže v obliki črke V, cepič se pa prireže v obliki zagozde kot po navadi. Če napravimo zarezo (precep) na cepiču in podlago obrežemo v obliki zagozde V, potem je to obrnjeno sedlanje. Tudi to dvoje bi se dalo porabiti pri zelenem cepljenju brez gumijevih vezi.

Dalje bi bilo mogoče doseči nekaj uspehov pri večnji z bombažem ali z rajšo s cepljenjem za kožo in še posebno s cepljenjem v piščalko, ki je neke vrste okulacija in ki je znano zlasti na Goriškem.

Uspeh bo pa pri vseh tukaj priporočenih načinih cepljenja tem boljši, čim bolj zrele cepiče bodemo jemali, ker ti niso usušenju tako podvrženi, kakor mladi, bolj mehki cepiči. Da pa dober cepič za zeleno cepljenje nikakor ne sme še imeti bele svrži, to je v obče znano.

B. Skalicky.

Radič — izvrstna prašičja klaja.

V „Kmetovalcu“ objavlja ravnatelj Rohrman: Naša prašičereja trpi danes najbolj zaradi pomanjkanja potrebne močne krme. Kaj pomaga visoka

cena pri prašičih, če pa ne smemo pokladati doma pridelanega žita! Močna krmila, ki so naprodaj, so pa tako draga, da jih ni mogoče pokladati.

Na ta način mora propadati reja praseta in pitanja prašičev. Zato nam tudi manjka praset in masti. Ako naj prašičerejo zopet popravimo, moramo imeti dovolj ječmena in turšice na razpolago. Pridelovati moramo pa tudi druga tečna krmila, ki so se izkazala v zadnjem času kot dobra krmila.

Tukaj sem spada tudi radič ali zelena cikorijska.

Ta rastlina še ni tako znana, kakor zasluži, zato je potrebno, da je nakratko opišemo. Radič je važen, ker daje prašičem res zdravo, tečno in sočno zeleno klajo v poletnem času. Ta rastlina je dvoletna in rase pri nas semintja tudi divje. Ta divji ali samoraški radič se nabira kakor regvad za solato. Če ga pa sejemo na dobro obdelano in gnojeno zemljo, nam pa bujno rase in daje že prvo leto lahko po štiri bogate košnje sočnega in obilnega listja, ki daje izvrstno klajo prašičem. Drugo leto dobimo v zgodnji pomladi še eno košnjo, če ga počemo pustiti za seme. Po tej košnji ga je preorati in prostor obdelati za kako drugo rastlino.

Radič, ki ga pridelujemo za prašičjo klajo, ni nič drugega, kakor vrsta cikorijske, ki se seje radi zelenih listov, ki dajejo izvrstno prašičjo klajo in prav dobro solato, zlasti za zimski čas in ki se odlikuje od prave cikorijske le v tem, da se ta cikorijska prideluje zaradi korenin. Prava cikorijska ima debelo in sočno korenino, podobno pesni korenini in se rabi za primes h kavi, če jo žgemo in zmeljemo. Radič ali zelena cikorijska ima pa bolj drobno in bolj lesnato korenino. Med obema vrstama je taka razlika, kakor med peso in mangoldom. Mangold je, kakor znano, pesna vrsta, ki se seje zaradi sočnih zelenih listov, ki dajejo prav dobro špinačo, pa tudi dobro klajo za prašiče.

Radič daje prašičem tečno in zdravo klajo, in zelo zdravo tudi zaradi svoje grenčice, ki upliva ugodno na želodec in na boljšo prebavo. Nekateri prašičerejci hočejo celo vedeti, da se z radičem rejeno prašiči bolj upirajo želodčnim boleznim in tudi pred nevarno rudečico, ker te grenke snovi v krmi odvračajo škodljiv upliv gliv, ki povzročata to kugo. Seveda so to domnevanja, ki potrebujejo šele natančnih preiskav na živinozdravniških zavodih, preden se zamore izreči o tem kaka sodba. Gotovo pa je, da upliva radič s svojo grenčico ugodno na prebavo in da deluje nekako tako v živalskem želodcu, kakor različna grenka zdravila, ki jih dajemo pri slabi in težki njegovi prebavnosti.

Ker je radič samanasebi tudi tečna krma, ga je priporočati povsod, kjer se pečemo s prašičerejo. Da pa dobimo bogate košnje, ga moramo seveda skrbno pridelovati. Radič potrebuje tako skrbno obdelavo in tako dobro gnojeno zemljo kakor pesa ali pa druge zeljnate okopavine. Tudi mu je zemljo globoko obdelati, da zamorejo korenine globoko v zemljo. V tem oziru je radič podoben nemški detelji, ki dela tudi globoke in močne korenine. Sejati ga je pa v zgodnji pomladi; za setev ni jemati semena od cikorijske, ki daje navsezadnje, če se na široko poseje, več lista in manj korenin, torej ne od magdeburške, šlezijske ali kake take cikorijske, ampak od navadnega radiča, ki se seje tudi kot vrtna rastlina za zimsko solato. Seme radiča je enako semenu endivije, s katero je radič v najbližjem sorodstvu. Za 1 ha je treba 5–7 kg semena, za en mernik poseve torej dobrega pol kilograma. Tako seme se dobiva v prodajalnah za semena. Najbolje pa je seveda, če si pozneje potrebno seme sami pridelamo. Za letos je seveda ta setev zamujena, opozarjamo pa že sedaj na to, da naj se naši prašičerejci za prihodnjo pomlad pravočasno pobrigajo za to setev, da bodo tudi na ta način pridelali kaj več prašičje klaje.

pri nas doma v proso postavljamo, Menda je Kador na nalašč take proti nam postavil, ker je mislil, da so alinci močnejši kot smo mi Slovenci. Prvi dan smo zavzeli prve strelske järke in uplenili šest strelskih pušk, ujeli nekaj mož in častnikov, drugi dan pa smo imeli povelje zavzeti postojanke na hribu Kostozin, desno od Tridenta. V jutru ob 8. uri smo napadli Lahe z bajonet in takoj so bili že tudi drugi sovražni strelski jarki naši in potem še tretji. Ujeli še smo podpolkovnika, majorja in 49 drugih častnikov, ter več tisoč mož; 4 strojne puške, 1 top in še 3 nove strojne puške, ki še hitreje pokajo, kakor navadne. Zato pa, slovenske žene in dekleta, lahko vidite, da še slovenski fantje in možje nismo izgubili poguma in ga tudi ne bomo. Pripravljani smo tudi dati življenje za dom in cesarja. Mislim, da bo laški Judež pomnil, kdaj je bila obletnica, kar nam je vojsko napovedal. Jaz se nahajam že od začetka na laškem bojišču. Pa sedaj je prišel čas, katerega smo komaj čakali. Ne smem pa tudi pozabiti na naše častnike, kateri so nam toliko korajže dali. Šli so namreč pred nami v boj. Takih častnikov je menda malo, kot pri našem slovenskem pešpolku štev. 87. Tudi pohvaljeni smo bili od generala in našega višjega poveljnika.

Pozdravljamo vas kakor tudi vse čitatelje in čitateljice „Slovenskega Gospodarja“: Dav. Krajnc, doma od Sv. Andraža v Leskoven; Matevž Šantej z Jurkloštra; Ivan Cvetko, doma od Sv. Marka niže Ptuja.

Kako je na koroški fronti?

(Izvirno poročilo.)

Polentarji so postali zadnji čas zelo nemirni in še posebno, ko se je bližal dan obletnice, ko so pokazali svoje verolomstvo, izdajalstvo in nezvestobo. Zelo jih peče vest in jih boli, da morajo še danes tam stati, kjer so lani mesca maja zadeli na nas hrabre, neustrašene in nepremagljive Slovence. Začeli so očitno kazati svojo težko vest s podvojeno jezo nad nami. Njihove vedne poizvedovalne patrulje in zrakovplovci so pričali, da se jim je zopet zbudila želja po naši lepi slovenski koroški zemlji ter da se pripravljajo na zopetnji napad in da bi vsaj dan obletnice njihove vojske obhajali na naši zemlji. Ali, ko so pa naše hrabre čete na Tirolskem začele prav pošteno udrihati po polentarskih hrbitih, jim je tudi zginila vsa korajža. Mislim, da se bo sedaj pričel prej pripravljati na beg, kakor pa za napad. Sedaj, ko so izprevideli, da z nami Slovenci ničesar več ne opravijo, so začeli izlivati svojo jezo s topovi na nas. Po cele ure včasih žvižga, tuli in treska, kakor da bi nastal sodni dan. Pa mi se ne ustrašimo, če bi tudi spustili polentarji vse peklenske duhove na nas. Zakaj? Ker nas čuvajo Jezus, Marija in angeli varuhi. Proti tem nima peklenska Italija zadostnih kalibrov, zato pa menda tudi ni vojaka tukaj na naši fronti, da se ne bi vsak dan tem trem priporočil. Če se pa kateri presali od nas v večnost, ga pa pokopljemo z

vsemi častmi, kolikor nam je to pač mogoče. Pa tudi našim mrtvim junakom, ki so že pokopani, Lahri ne dovolijo pokoja. Tudi na te streljajo laški grduni. Na visokem hribovju, po katerem se vije naša bojna črta, stoji v ozadju fronte velika kapela, podobna majhni cerkvi. Okoli te kapele so grobovi naših padlih slovenskih junakov. Vsak ima svoj križ s svojim slovenskim napisom. Kakor smo že enkrat poročali v „Slovenskem Gospodarju“, so polentarji tudi to kapelo izvohali ter streljajo na njo. Dne 21. maja so spustili vso svojo jezo na to kapelo in na pokopališče. Goste granate so letele na ta kraj, a hvala Bogu niso napravile nič škode na kapeli. Pač pa so grobovi bili izruvani od granat. Sveta jeza je pograbila naše vrle topničarje, ko so videli, kaj dela brezdušni Lah in pričeli so takoj svoje uničevalno delo. Oglašili so se naši 20 in 28 cm topovi ter peli Lahom trdo, smrtno pesem za plačilo njihovega grozodejstva. V par urah smo gledali pravo razdejavanje na italijanski fronti. Laškemu verolomstvu, ki je brez primere v celi svetovni zgodovini, bomo kmalu napravili konec...

Prisrčne pozdrave ter zdrave ter vesele binkošne praznike! Janez Sedlašek, St. Vid pri Ptuj; Martin Svenšek, St. Vid pri Ptuj; Jernej Podkrižnik, Morje pri Framu; Andrej Pešec, Bukovel pri Sv. Marku niže Ptuja; Jožef Horvat, Zaboves pri Sv. Marku niže Ptuja.